สารเอคโค เอเชีย
ภาคพิเศษสำหรับสาร Echo Development Notes
ฉบับที่ 26 **เดือนธันวาคม** 2015

กรณีศึกษา การจัดการน้ำสำหรับพื้นที่เกษตรขนาดเล็ก: สู้วิกฤต พึ่งพาตนเอง

ได้รับอนุญาตเพื่อพิมพ์ซ้ำจากวารสารเกษตรกรรมธรรมชาติ ฉบับเดือนกันยายน 2015

"ปีนี้น้ำในเขื่อนป่าสักฯแห้งจนเห็นซากของวัด ต้นไม้ สิ่งปลูกสร้าง มันเห็นหมด น้ำมันแห้ง วิกฤติจริงๆ แต่ถ้าเกิดว่าอีกสักครึ่งเดือนฝนไม่ตก เราจะวิกฤติหนักกว่านี้อีก เพราะน้ำดิบไม่มี ทำประปาไม่ได้ ทำน้ำดื่มไม่ได้ น้ำเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งน้ำกิน น้ำใช้ เอามาบริโภค เรารณรงค์ 9 วันเรื่องเดียวคือเรื่องน้ำ เพราะบางที่ไม่มีน้ำอาบ ไม่มีน้ำหุงต้มกันเลย มันวิกฤติจริงๆ จะไปขอน้ำจากที่อื่นมา ที่อื่นก็ไม่มีเหมือนกัน มันเกิดวิกฤติขั้นนั้นจริงๆ" นี่คือคำบอกเล่าของคนในพื้นที่สุมน้ำป่าสัก ถึงสภาพวิกฤติน้ำแล้งในปีนี้ อย่างไรก็ตาม เราสามารถจัดการพื้นที่ของเราให้รอดพ้นจากภาวะภัยแล้งนี้ได้ ด้วยหลัก โคก หนอง นา โมเดล ดังตัวอย่างพื้นที่ที่ลงมือทำจริง ที่ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

"พื้นที่ตอนนี้เราคำนวณแล้ว เราเก็บน้ำได้ 300% หนึ่งน้ำฝน สองจากน้ำชลประทานที่ปล่อยมาให้ และสามน้ำจากคนที่เขาไม่เก็บกัน เขาไม่มีหนองเก็บ เราก็ดึงน้ำปล่อยน้ำเข้าสวนเราทั้งหมด" คุณบุญล้อม เต้าแก้ว

ทำนาอย่างเดียวเป็นหนี้สิน เปลี่ยนมาทำเกษตรผสมผสานพออยู่พอกิน

คุณบุญล้อม เต้าแก้ว ลูกชาวนาที่เลือกยึดอาชีพค้าขายหลังเรียนจบ แต่เพราะใช้ชีวิตแบบไม่พอประมาณ จึงทำให้มีหนี้สินถึงหลักแสน และได้มาขอวืมเงินพ่อที่ทำเกษตรแบบผสมผสานไปใช้หนี้อยู่หลายรอบ จนในที่สุดพ่อก็ได้เอ่ยปากให้กลับมาทำอาชีพเกษตรแทน คุณบุญล้อมก็ลองกลับมาทั้งที่ไม่เชื่อว่าการทำเกษตรจะช่วยปลดหนี้ได้ แต่เมื่อได้เริ่มทดลองทำโรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานโดยไม่ได้ลงทุนสูง เริ่มทำน้อยๆ มีผลผลิตพอขายในพื้นที่ ลดค่าใช้จ่ายต่างๆ จนมีเงินเหลือเก็บ และสามารถปลดหนี้สินได้ ชีวิตที่พอเพียงจึงเริ่มต้นเมื่อ 10 กว่าปีก่อน อันเป็นผลจากการเดินตามรอยพ่อของแผ่นดินและพ่อผู้ให้กำเนินที่ได้ทำเป็นแบบอย่างให้เห็นมาล่วงหน้า

ย้อนกลับไปเมื่อ 25 ปีที่แล้ว พื้นที่ 20 ไร่บริเวณที่ตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เคยเป็นพื้นที่ที่มีแต่นาข้าวที่ใช้ปุ๋ยเคมี ใช้สารเคมีต่างๆมาก่อน ปีใดที่ฝนตก มีน้ำมาก ก็ขายข้าวได้พอมีเงินใช้หนี้ แต่ปีใดที่ฝนแล้งก็เป็นหนี้สะสมมากขึ้นอีก เมื่อยิ่งทำก็ยิ่งเป็นหนี้สิน คุณบุญลือ เต้าแก้ว ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว จึงตัดสินใจเลิกการเช่านาที่อื่น และกลับมาปรับปรุงพื้นที่ 20 ไร่ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยได้ไปดูงานเรื่องกาษตรทฤษฎีใหม่ที่วัดมงมลชัยพัฒนา ซึ่งในหลวงได้มีพระราชดำริให้ทำพื้นที่ต้นแบบในเรื่องนี้ไว้ เมื่อได้ไปดูงานแล้วก็กลับมาปรับโครงสร้างพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการ

สร้างแหล่งน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ แทนที่จะต้องพึ่งพาแต่ชลประทานอย่างเดียวเหมือนที่ผ่านมาและเปลี่ยนจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรผสมผสานแทน

ขุดหนองน้ำมีระดับลึกตื้น คนโค้งตามพื้นที่ มีคลองไส้ไก่ส่งความชื้นทั่วถึง

ภาพที่ 1 สระน้ำแรกที่ขุดขึ้นเพื่อใช้เก็บน้ำเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม

เพราะน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของการทำเกษตร หลังจากที่ได้ไปดูงานที่วัดมงคลชัยพัฒนามา จึงได้ตัดสินใจขุดสระน้ำเดิมที่มีอยู่ขยายให้กว้างขึ้น และขุดบ่อใหม่ จนเหลือพื้นที่ทำนาเพียงแค่ 4 ไร่ สำหรับบริโภคในครัวเรือน แต่ตอนที่ขุดบ่อขึ้นใหม่ในช่วงแรกๆนั้น ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการขุดบ่อมากนัก เพียงแต่ให้รถแบคโฮขุดลึกลงไปตรงๆให้บ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมและให้ลึกประมาณ 6-7 เมตร พอที่จะเก็บน้ำอยู่เท่านั้น

ต่อมาเมื่อได้ไปเรียนรู้กับอาจารย์ยักษ์ วิวัฒน์ ศัลยกำธร ที่มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ มาบเอื้อง จึงได้รู้ว่าการขุดบ่อที่ดีควรจะขุดให้มีลักษณะเหมือนหนองน้ำในธรรมชาติ คือมีความลึกตื้น เพื่อให้สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์สามารถเติบโตได้ แทนที่จะเก็บน้ำได้เพียงอย่างเดียว เมื่อขุดขยายหนองน้ำเพิ่มในปีนี้ จึงขุดให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่มากที่สุด

"พื้นที่ 20 ไร่ เมื่อก่อนขุดไว้ 1 ไร่ รวมกับรองสวน รวมแล้วน่าจะซัก 3 ไร่ แต่ไม่ได้ขุดทีเดียว ปีนี้ขุดเพิ่มอีก เนื่องจากปริมาณน้ำไม่พอ เพราะปีนี้ช่วงฤดูแล้งทั้งหมด ดูน้ำที่จะเอามาใช้ทั้งปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และใช้บริโภคในบ้านเรามันแห้ง จนวิกฤติเหมือนกัน ในร่องสวนแห้งหมด และเหลือน้ำในหนองใหญ่ประมาณเมตรเศษๆเอง แสดงว่าถ้าอีกสักเดือน ถ้าชลไประทานไม่ปล่อยน้ำมาช่วยเราในเวลานั้น เราตายแน่ ไม่มีน้ำใช้แน่ และมีวิธีการคำนวณของลาดกระบังว่า ปริมาณการใช้น้ำ บริโภคเท่าไหร่ ใช้กับนาข้าวเท่าไหร่ ใช้กับการเลี้ยงสัตว์เท่าไหร่ การปลูกพืชผัก ในพื้นที่ 1 แปลงควรจะต้องขุดหนองลึกเท่าไหร ความกว้างเท่าไหร่ จะต้องมีปริมาณน้ำอยู่เท่าไหร่

ปีนี้มาขุดเพิ่มอีก 2 จุด เพราะเราดูแล้วว่าปริมาณน้ำในหนองใหญ่ถ้าเกิดแล้งเหมือนปีนี้ น้ำไม่พอใช้แน่ เลยขุดเพิ่ม เพื่อให้กักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ทั้งปี ตลอดฤดูกาลวันที่ฝนไม่ตก อาจารย์ยักษ์บอกว่าใน 365 วัน วันฝนตกแค่ 60 กว่าวันเท่านั้น วันฝนไม่ตก 300 วัน และการระเหยของน้ำ ระเหยวันละ 1 ซม. เพราะฉะนั้นเราต้องดูว่า ถ้าขุดหนองลึกแค่ 3 เมตร ยังไงก็ไม่พอใช้ เพราะว่าน้ำระเหยไปหมด ก็เลยเพิ่มเติมหนองใหม่ให้พอกับน้ำที่ต้องใช้ในพื้นที่

หนองที่เปิดใหม่ไม่ได้ทำรูปทรงสี่เหลี่ยม แต่อันเก่าเป็นสี่เหลี่ยม แต่พอมาดูแบบของอาจารย์ยักษ์แล้ว ดูของลาดกระบังออกแบบ มันไม่เปลืองพื้นที่ เราขุดหนองเป็นรูปทรงคดโค้งไปตามพื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัว ของกินได้ตลอดเส้นทาง ปริมาตรความกว้างมันก็ได้เท่าหนองใหญ่สี่เหลี่ยมเรานี่แหละ แต่เราไม่ต้องไปเสียพื้นที่จุดเดียว แต่เรามีโค้งเว้า โค้งลึก เราดูว่าปลาจะวางขา เขาจะไม่วางในน้ำลึก อย่างปลานิล ปลาตะเพียน อยู่ที่ระดับน้ำตื้น ไม่เกิน 2 เมตร จะโตดี โตไว เพราะว่ามันจะต้องขึ้นมาหายใจในระดับนี้ และเรื่องของพืชน้ำ ถ้าระดับน้ำลึกมากๆ เราจะไม่มีของกิน ได้แต่กักเก็บน้ำไว้อย่างเดียว แต่ถ้ามีขอบของความตื้น ไม้น้ำบางอย่างที่ขึ้นได้ เช่น เตย ผักกูด ซึ่งขึ้นได้ในระดับน้ำเมตรเศษๆ ตรงนี้คือของกินอีกอย่างหนึ่งในขอบบ่อ ทำให้บ่อไม่พังทลาย ถ้าไปดูหนองใหญ่ที่เราขุดครั้งแรกมันจะไม่มีพันธุ์ไม้น้ำอยู่เลย ผักบุ้งจะไม่ขึ้นเลย มันจะกักเก็บน้ำได้อย่างเดียว แต่พอมาดูระดับน้ำที่ตื้นๆ เรามีของกินนอกเหนือจากการกักเก็บน้ำ"

โดยหนองน้ำที่ขุดขยายใหม่นี้มีความลึก 3 ระดับ ได้แก่ ระดับตื้น 1-1.5 เมตร ระดับกลาง 2-3 เมตร และระดับลึก ตั้งแต่ 4 เมตร 5 เมตร จนถึง 8-9 เมตร หนองน้ำเหล่านี้จะส่งความชุ่มชื้นไปให้คลองไส้ไก่หรือร่องน้ำที่เชื่อมต่อถึงกันหมด ทำให้พืชพันธุ์ในพื้นที่แห่งนี้ ทั้งบริเวณนาข้าว แปลงผัก ร่องสวนไม้ผล ป่าไผ่ มีความชุ่มชื้นตลอดทั้งปี

(จากบนลงล่าง) **ภาพที่ 2** สระน้ำที่ขุดขยายใหม่ในปีนี้มีส่วนโค้งเว้าตามลักษณะพื้นที่และมีความลึกตื้นแตกต่างกัน เลียนแบบสภาพในธรรมชาติ **ภาพที่ 3** ร่องน้ำรอบพื้นที่เก็บน้ำจากพื้นที่รอบข้างเข้ามาในสวนและช่วยแบ่งขอบเขต **ภาพที่ 4** คลองไส้ไก่หรือร่องสวนที่ส่งความชื้นไปทั่วพื้นที่ **ภาพที่ 5** ในร่องน้ำเลี้ยงกบไว้กินและขาย ปลูกผักตบชวาไว้บำบัดน้ำและใช้เพาะเห็ดฟางในตะกร้าได้ด้วย

นอกเหนือจากจะมีน้ำฝนที่ตกลงมา และน้ำจากคลองชลประทานที่สูบหรือเปิดทางน้ำให้ไหลเข้ามาในพื้นที่แล้ว ยังมีน้ำอีกส่วนหนึ่งที่พี่บุญล้อมสามารถเก็บไว้ใช้งานได้ คือ น้ำที่แปลงรอบข้างไม่ได้กับเก็บไว้ ซึ่งมีปริมาณมากไม่แพ้ 2 ส่วนแรก

"พื้นที่ตอนนี้เราคำนวณแล้ว เราเก็บน้ำได้ 300% หนึ่งปริมาตรน้ำฝนที่สระบุรี 1,200 ลบ.ม. ใน 1 ปี สอง จากน้ำชลประทานที่ปล่อยมาให้อีก 1 ส่วน และสาม น้ำจากคนที่เขาไปเก็บกัน เราได้จากแถวนี้ เขาไม่มีหนองเก็บ เราก็ดึงน้ำปล่อยน้ำเข้าสวนเราทั้งหมด เราขุดคลองรอบพื้นที่อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราเปิดคลองได้ทุกจุด แต่ว่าต้องผ่านคลองเล็กรอบนอกของเราก่อนและผ่านการกรอง เราใช้หลักเหมือนศูนย์ภูมิรักษ์ คือ อธรรมปราบอธรรม ใช้ผักตบชวาเป็นตัวกรองให้เรา และบ่อเราเป็นบ่อดิน เราใช้ดินเป็นตัวกรอง และเราใช้น้ำหมักรสจืด จุลินทรีย์หน่อกล้วย เทใส่ทุกเดือน หรือทุก 2 เดือน เพื่อปรับสภาพน้ำ" พี่บุญล้อมกล่าว

ยกหัวคันนาสูง เก็บน้ำไว้ได้ ปั้นคนนาใหญ่ ปลูกผักไว้กิน

นอกจากการเก็บน้ำไว้ในหนองน้ำแล้ว พื้นที่นาและบนโคก ก็สามารถใช้เป็นพื้นที่เก็บน้ำได้เช่นเดียวกัน

"ตอนแรกทำเรื่องโครงการทฤษฎีใหม่ แบ่งพื้นที่ ขุดหนองน้ำ พื้นที่นาข้าว ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และที่อยู่อาศัย ตอนแรกหนองน้ำเราคิดจะพึ่งชลประทานกับฝนที่ตกลงมา เติมหนองน้ำของเราไว้ได้ แต่มีวิกฏติเมื่อปี 2554 น้ำท่วม พอน้ำท่วมเกิดการเอ่อล้น ซึ่งยังไม่รู้ว่าจะแก้วิกฤตินี้ได้อย่างไร และมาปีนี้ฝนไม่ตก พอฝนไม่ตกมันก็ไม่มีน้ำในเขื่อน พอน้ำไม่มีในเขื่อน ชลประทานก็ส่งน้ำให้เราไม่ได้ เราก็วิกฤติเรื่องของน้ำแห้งอีก จนเมื่อ 3 ปีที่แล้ว ได้รู้จักโครงการตามรอยพ่อของแผ่นดิน หยิบยกทฤษฎีโคก หนอง นา โมเดล เข้ามาให้ได้เรียนรู้ ก็ได้ไปศึกษากับอาจารย์ และได้ดูวิธีการว่าอะไรคือโคก หนอง นา หนอง มีการขุดหนองน้ำและคำนวณตามพื้นที่ โดยใช้หลักของลากกระบัง เอามาคำนวณว่าพื้นที่เท่าไหร่ ควรจะขุดหนองน้ำกว้างเท่าไหร่ ลึกเท่าไหร่ เพื่อจะมีปริมาณน้ำได้เพียงพอกับพื้นที่ที่เรามีอยู่ หัวคันนาเมื่อก่อนเล็กๆ เตี้ย และไว้เพียงกั้นล็อคของคันนาข้าวเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงการกักเก็บน้ำไว้ใช้ พอถึงเวลาเราต้องสูบน้ำเข้าไปใส่ในแปลงนาเราตลอดเวลา แต่พอได้เรียนรู้ว่าต้องปั้นให้มันใหญ่ ต้องยกให้มันใหญ่ พอยกใหญ่ กว้าง ประมาณ 1 เมตร สูง 1 เมตร ตอนแรกว่าทำไมสูงขนาดนั้น แต่พอมาดูหลักการแล้ว นอกจากหนองที่เราเก็บกักน้ำ อีกส่วนเราเก็บน้ำไว้ในท้องนาโดยยกหัวคันนาให้สูง ทำหัวคันนาใหญ่ เพื่อปลูกผักสวนครัว ของกินของใช้ที่เราอยากปลูกไว้บนหัวคันนา แทนที่จะเป็นหัวคันนาที่กับเก็บน้ำไว้อย่างเดียว ก็ยังมีพวกนี้มาใช้ประโยชน์ได้อีก เพราะฉะนั้นในนา 1 แปลง เราไม่ได้แค่ข้าวอย่างเดียว เราได้

ของกินไว้บนหัวคันนาเราด้วย ได้ของกินและยังได้เป็นรายได้ของเราตลอด 4 เดือนที่เราดูแลข้าวของเรา เราได้ของเหล่านี้มาเป็นรายได้ของเรา หลังๆมาเราดูว่าข้าวเป็นแค่ส่วนหนึ่งเท่านั้นเอง แต่บนหัวคันนาได้เยอะกว่าข้าวที่เราปลูกไว้อีก

พอหัวคันนาใหญ่ น้ำมีระดับน้ำสูง หญ้าจะไม่ขึ้นในแปลงนาเราเพราะน้ำท่วมหญ้า ข้าวมันจะทะลึ่งขึ้น จะสูงตามน้ำขึ้นไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นมันจะเป็นการกำจัดวัชพืชไปในตัวได้อีก โดยเราไม่ต้องซื้อยาฆ่าหญ้ามาใส่ในนาเราอีก เราทำเรื่องเกษตรอินทรีย์อยู่"

ออกแบบพื้นที่ ต้องคำนึงถึงดิน น้ำ ลม ไฟ และคน

สำหรับใครที่มีพื้นที่และอยากออกแบบพื้นที่ให้สามารถบริหารจัดการน้ำและพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มีหลักการที่ต้องพิจารณาอยู่

"ปัจจัยหลักในการคำนวณพื้นที่คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ และคน ดิน ต้องไปดูว่าเป็นดินประเภทไหน น้ำ ทางน้ำที่จะเข้ามาในแปลงนามีจุดไหนบ้าง และการไหลของน้ำมาจากทิศทางไหน ลม มีส่วนนำคัญในการตั้งบ้าน ทิศทางลม มีลม 2 ทิศ ทิศตะวันตกเฉียงใต้ พัดพาฝนมา ถ้าเป็นลมเหนือ ลมหนาวมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงที่ลมเหนือมาเราจะเกี่ยวข้าวพอดี ประมาณ ธันวา มกรา มันจะพัดละอองข้าวมาบ้านเรา เราเรียกลมข้าวเบา ถ้าเราตั้งนา แล้วตั้งบ้านในทิศนี้ เราจะได้คายข้าวเต็มๆ หรือตั้งบ้านไว้ในทิศทางแดด รับแสงทั้ง 2 ฝั่ง ทั้งทิศตะวันออกและทิศตะวันตกด้วย บ้านเราจะร้อนอยู่ตลอดเวลา

ไฟ คือ แสงแดด ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก เราควรปลูกต้นไม้ไว้ด้านไหน ถึงจะเหมาะสม ไม่ใช่ปล่อยให้บ้านร้อนอย่างเดียว หรือในแปลงนาข้าวเราสามารถปลูกไม้ผลได้ ถ้าเราปลูก 2 ฝั่ง ทิศตะวันตกกับตะวันออก แดดจะพาเงาต้นมาทับกับแปลงนาข้าว จะทำให้เกิดร่ม ถ้าเราปลูกทิศเหนือและใต้ แสงแดดจะพาดผ่านคันนา จะไม่ลงไปในนาข้าว เพราะฉะนั้น ทิศเหนือกับทิศใต้ปลูกไม้สูงได้ แต่ทิศตะวันตกกับตะวันออกต้องปลูกไม้เตี้ย

ปัจจัยหลักคือ คน การออกแบบต้องตามใจคนอยู่ด้วย ให้ทฤษฎีตรงนี้เข้าไป เราให้คิดต่อว่าเขาอยากจะทำอะไรแบบไหน ถ้าเราไปคิดให้เขาทั้งหมด เกิดเขาไม่ชอบในพื้นที่ที่เราออกแบบให้ เพราะฉะนั้นคนคือปัจจัยหลัก มีความสำคัญทั้งหมด" พี่บุญล้อมกล่าวถึงหลักการออกแบบพื้นที่

สร้างหลุมขนมครกบ้านละหลุม สร้างแสนราย เก็บน้ำได้เท่าหนึ่งเขื่อน

ประโยชน์ของการจัดการน้ำและพื้นที่ตามหลักโคนหนอง นา โมเดล นอกจากจะเกิดผลดีกับเจ้าของพื้นที่แล้ว ยังเกิดผลดีต่อการจัดการในระดับภูมิภาคและระดับประเทศอีกด้วย

(จากบนลงล่าง) **ภาพที่ 6** จำลองโคกปลูกพืชผักไม้ยืนต้น และสามารถสร้างบ้านไว้เป็นที่อยู่ยามเกิดน้ำท่วม ภาพที่ 7 ยกหัวคันนาสูง 1 เมตร เมื่อน้ำท่วมนาก็สามารถเก็บน้ำได้ ภาพที่ 8,9 เมื่อมีน้ำพืชผัก ต้นไม้ในสวนก็มีความชุ่มชื้นอยู่ตลอด

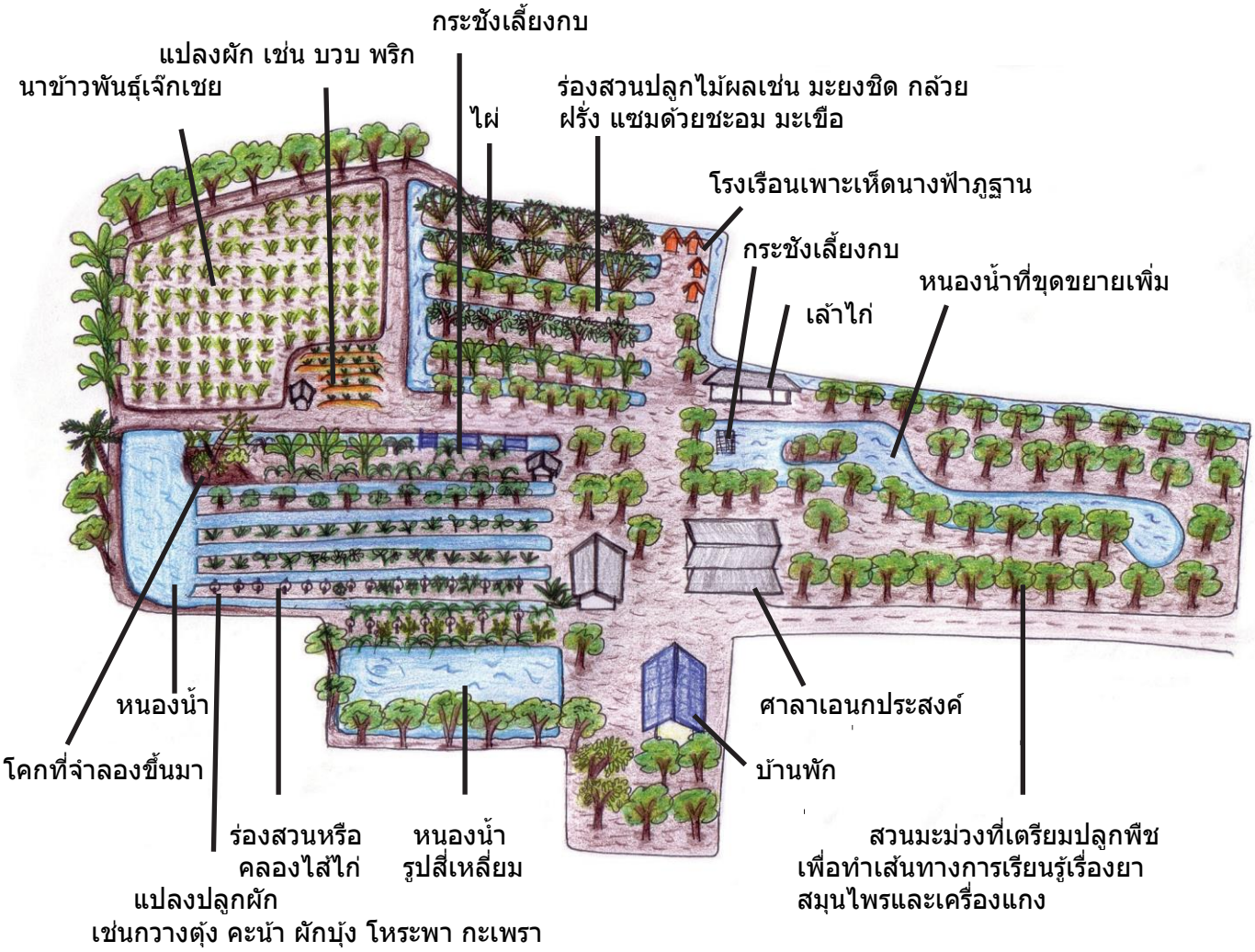

ภาพที่ 10 แผนผังพื้นที่ของ คุณบุญล้อม เต้าแก้ว

"การทำโคก หนอง นา มันจะเห็นภาพทั้งการกักเก็บน้ำ ทั้งน้ำท่วมและน้ำแล้ง ถ้าน้ำท่วมเราก็ดึงมากักเก็บในพื้นที่ของเรา จะมีพื้นที่ที่กักเก็บน้ำไว้ได้ จะไม่ไหลลงไปหาคนกรุงเทพฯ ถ้าเราทำอย่างนี้สักแสนรายในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสัก มันก็จะเท่ากับ 1 เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เราได้ 1 เขื่อนโดยไม่ต้องเสียป่า ไม่ต้องเสียพื้นที่เวนคืนสร้างเขื่อ ไม่ต้องเสียวัด ไม่ต้องเสียชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จะสร้างเขื่อน ไม่ต้องมาเดินขบวนเรียกร้อง แต่เราเสียแค่พื้นที่ของตัวเองเท่านั้นเอง และพื้นที่ที่เราเสียไปก็เป็นประโยชน์ของตัวเรานั่นแหละ ถ้าเกิดมันทำได้เยอะกว่านี้ มันก็ได้เขื่อนมากขึ้น หรืออาจจะเป็นแค่อ่างเก็บน้ำขนาดกลางก็ได้ที่อยู่ในพื้นที่ของตัวเอง แล้วเราไม่ต้องเดือดร้อนด้วย พอฝนตกมาเราก็เติมน้ำไว้ในหนองของเรา

อีกอันคือ ทฤษฎีถาดหลุมขนมครก เวลาที่ฝนตกน้ำจะถูกเก็บไว้ในหลุมแต่ละหลุม อันนี้ก็เหมือนกัน อาจารย์ยักษ์บอกว่า ถ้าพื้นที่สระบุรีเป็นถาดขนมครก แล้วมีหลุมแต่ละหลุมตักน้ำ ลึกบ้าง เล็กบ้าน ตามพื้นที่ของแต่ละคน น้ำจากข้างบนที่ไหลมาลงแต่ละหลุม น้ำจะถูกกักเก็บในพื้นที่ของตัวเองแล้วจะไม่ไหลลงไปท่วมคนกรุงเทพฯ แต่ ณ ปัจจุบันเราถมหลุมของเราเพื่อจะได้พื้นที่ เสร็จแล้วน้ำก็เหมือนไหลผ่านพื้นที่ราบๆ น้ำมา100 ลิตร จะไหลผ่านไปเลย 100 ลิตร แต่ถ้าเราขุดหลุมไว้เต็มไปหมด น้ำก็จะไหลไปแต่ละหลุมๆ กระจายกันไป จะถูกกักเก็บไว้ในพื้นที่สระบุรี โซนด้านล่างก็ไม่โดนน้ำท่วม เหมือนการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นในคลอง บนหัวคันนา ในแปลงนา โคกก็สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ โดยการปลูกพืช ปลูกต้นไม้ต่างๆ เหมือนภูเขา พอฝนตกลงมาจะถูกซับไว้ใน

ดิน พอถึงเวลามันจะค่อยๆซึมมาทีละหน่อย กลายเป็นหยดน้ำ ต้นไม้แต่ละต้นปล่อยหยดน้ำลงมาเรื่องๆ จะเป็นลำธาร ไหลลงมาหาชาวบ้านได้ใช้กัน"

การยอมเสียพื้นที่นาหรือพื้นที่ทำการเกษตรส่วนหนึ่ง เพื่อใช้เป็นพื้นที่กักเก็บน้ำ ทั้งในรูปของหนอง นา หรือ โคก นอกจากจะเป็นการพึ่งพาตนเองในเรื่องน้ำได้แล้ว ยังมีส่วนช่วยให้การบริหารจัดการน้ำในภาพรวมมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ที่เกษตรกรควรหันมาพิจารณา

สนใจเยี่ยมชมพื้นที่ และสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ติดต่อได้ที่ คุณบุญล้อม เต้าแก้ว 84/2 หมู่ 7 ต.หนองโน อ.เมือง จ.สระบุรี 18000 โทรศัพท์ 08 9050 1812